

skripcije, jer tim je pothvatom postala dostupna široj javnosti. Luičeva je *ljekaruša* upravo ono što se danas zove „Prirodno liječenje biljem“ s još jednim dodatkom da je u njoj osim savjeta za pripreme od ljekovitih bilja bilo i onih animalnoga podrijetla, mineralnoga i dr. (poput pepela, vapna, žutanjaka, bjelanjaka, voska itd.), zato što osim recepata namijenjenih liječenju različitih bolesti, sadrži i niz savjeta koji su vezani uz kućanstvo, gospodarstvo i veterinarstvo. Recepti su uglavnom pisani kajkavskim jezikom, ali ima ih i na latinskom, zato što ih je vjerojatno Luič prepisao iz nekog latinskoga predloška. Njegovi su recepti vrlo praktični i nikako apstraktni, što dokazuje da je i sam dobro poznao učinkovitost pojedinih ljekovitih biljaka.

Jembrih donosi i prijevod koji se nalazi na kraju Luičeve *ljekaruše*, što je zapravo njegov *Curriculum vitae* u kojem po godinama zapisuje događaje, počevši od njegova rođenja 1690. u Karlovcu. Njegov je jezik sličan tzv. zrinško-frankopanskom jezično-književnom krugu, tj. jezik područja na kojemu su pavlina samostana Svetica i Kamenskoga pastoralno djelovali. No važno je spomenuti i njegove boravke u Lepoglavi, Remetama, Olimju, Sveticama, Kamenskom i Križevcima, što se ogleda i u njegovim interferencijama u jezik jer je najvjerojatnije u tim mjestima i zapisivao pojedine recepte.

Važno je istaknuti da je Jembrih u poglavlju *Slovopis u Luičevoj ljekaruši (1746)*, u kojem analizira grafiju *ljekaruše* u usporedbi s kajkavskim djelima 18. stoljeća zaključio da se on razlikuje od njih, iako je slijedio tradiciju slovoписа

u upotrebi u Zagrebačkoj biskupiji njegova doba (npr. **lj**, **nj** uvijek je pisao **li**, **ni**, a ne **ly**, **ny**; , današnje **đ** piše **gi**, a ne **gy**, itd).

Zanimljiva je još jedna činjenica što ju je Jembrih istaknuo, u prvoj polovici 18. stoljeća, u kojoj je napisana i Luičeva *ljekaruša*, u Zagrebu je tiskano preko 40 naslova kajkavskih knjiga, a među njima i prva kajkavska početnica *Abeceвица* 1746. godine Jurja Muliha (1694. – 1754.), a godinu dana ranije, 1745. tiskan je školski priručnik na latinskom jeziku, s kajkavskim primjerima na 31 stranici, namijenjen đacima isusovačke gimnazije i strancima koji uče hrvatski jezik koji nosi naslov (u prijevodu): *Uputa za pravilno pisanje hrvatskih riječi kako prema samoj prirodi pravilna izgovora tako i prema glasonovnoj vrijednosti slova predočena i na korist domovinske mladeži te onih stranaca koji žele učiti hrvatski jezik, iznesena...1745.*, a najzanimljivije je da se u tim *Uputama* nalazi i rečenica: *svaka hrvatska riječ mora se pisati tako kako se izgovara*. Drugim riječima, to nas podsjeća na *piši kako govoriš* (što se pripisuje Vuku Stefanoviću Kradžiću koji se tada, 1745 nije ni rodio)!

No, *Vraćva vsagdašnja domača* Imbriha Luiča, u pretisku, transkripciji, bogatom pogovoru i iscrpnom glosariju što je djelo Alojza Jembriha, zaslužuje svaku pohvalu i vrijedan je doprinos istraživanju povijesti kulture i povijesti kajkavskoga jezika, povijesne medicine, farmaceutike, kao i povijesne fitonimije. Stoga valja uputiti čestitke izdavačima i priređivaču na tom izdavačkom pothvatu!

Nada Vajs Vinja

PUTUJEM DA OTPUTUJEM - KNJIGA PUTOPISA ZLATE BUJAN KOVAČEVIĆ

(Ogranak MH Delnice/Pop&Pop, Crni Lug, 2022.)

Nova knjiga književnice i pjesnikinje Zlate Bujan-Kovačević u okviru Matičinih izdanja u Zagrebu i Delnicama, prvi put je predstavljena u Fužinama u okviru proslave Antonja 2022. godine, a potom i na gostujućoj Tribini Kajkavskoga spravišća u listopadu iste godine,

u sklopu Dana Franje Horvata Kiša i središnjeg programa (i natječaja) 16. Hrvatski književni putopis u Loboru.

Autoričina ideja da nakon tri slanja kratkih putopisa na putopisni natječaj Kajkavskoga spravišća/časopisa *Kaj*, UKS *F. Horvat Kiš* Lobar

Naslovnica knjige (izvor: www.matica.hr)

i Općine te nakon primljenih nagrada za *Homo va moje mile Vrata*, *Što je meni Budimpešta* i *Zora iz Prizrena*, dala je njenu stvaralaštvu tom novom putopisnom vrstom dvadeset i prvu tiskanu knjigu, i to nakon nekoliko knjiga pripovijedaka, dva romana i šest zbirki pjesama.

Surađujem s njom kao informatorica i suradnica u dijalektalnim izdanjima materinje goranskoga kajkavskoga govora, zbog kojeg se - prije tridesetak godina - prihvatila uspješnog književnog rada, od kog se ranije (kao i od čitanja ove knjige) teško odmaknuti. Najprije zbog sadržajnog bogatstva. A krenuvši ovdje od putopisa u pripovjednom stilu, raspon njenog izraza raste sve do novinarskog, pa čak i znanstvenog stila.

U opusu Zlate Bujan-Kovačević to je, dakle, novi žanr. Tako dvadeset i pet sabranih putopisa u novoj knjizi - koji su ujedno dnevnik i autobiografska proza, i vraćanje istim odredištima, što privatnim što službenim (budući da ju je posao odveo na mnoga mjesta) - postaju opisi s različitim perspektivama, susreti s različitim ljudima, a uvijek s izrazito autobiografskim pečatom. U

svakome jedan motiv hvata drugih deset koji samo na prvi pogled nemaju tješnju vezu, tu asocijativni način čini posebno zanimljivo tkivo što nezaustavljivo teče. Iz putopisa i priča izranja osobnost koju poznajemo iz niza prethodnih i proznih i poetskih radova i u njima se ogledaju konstante tog književnog roda i poveznice s prijašnjim knjigama.

Prije svega, ovo štivo ne odolijeva stihu. Poetski zapis se prirodno i spontano stapa s prozom koja zauzima središnji dio, ali ostavlja snažan dojam kad stihovi poteknu sami od sebe, kao pjesme o moru, ili one posvećene Vukovaru, domaćoj otočkoj destinaciji, ili opraštanju od života koji simbolizira ljubav za prirodu. Drugi nezaobilazni dio povratak je rodnom kraju, zavičajju, djedovini, od njene prve zbirke pjesama *Vratarski kanti i storije* do istraživanja korijena, sve zaslađeno domaćom kajkavštinom.

Sam začetak ovih putopisa jest nerv za putovanjem koji vuče korijene iz male njene knjižice *Izlaz Vrata, vodič za landravec po fužinarskom kraju* što se ogleda u prvoj priči posvećenoj rodnom mjestu Vrata. Roman *Nevenka s Aljaskе*, o Goranki na dalekom sjeveru, ovdje se pojavljuje u obliku dalekog prekooceanskog putovanja Nevenki u posjet, za razliku od bližih destinacija ili sličica kao što su njene *Zagrebačke adrese*. U njima su pak zapisi od ranog djetinjstva koji vode po cijelome Zagrebu i njegovu centru što je usporedivo s njenom zbirkom *Bakine furt iste Zagrepčanke*.

Poseban dio koji je poveznica svih dvadesetipet putopisa jest njena ukorporirana autobiografija u kojoj je dijelom prepoznajemo, a dijelom nam se otkriva pa i iznenađuje hrabrošću zbog iznošenja svoje intime. Ponekad hirovita, otvorena duha i očiju s nevjerojatnom moću zapažanja, sklona slikanju i fotografiji, s fotoografskim pamćenjem i sklonošću vizualizaciji, pokazuje se i kao osoba duboke nutrine, bogatog niza ljudskih osjećaja, razmišljanja i stanja koje možemo prepoznati iz njenog odnosa prema doživljenom, a toga je u ovoj knjizi jako puno.

Isto tako treba naglasiti izuzetno obrazovnu osobu koja raspolaže nevjerojatnim znanjem sa svih područja života, a ponajviše kulture i umjetnosti te jezika, što zahtijeva stanovit anga-

žman čitatelja. Osoba je širokih interesa, premda je sama rekla da su je u školi zanimali samo hrvatski jezik, crtanje i biologija. Doista se ovdje književnost javlja kao spona s jezičnom problematikom, biologija se odražava u malom priručniku ljekovitog bilja i naravno crtanje, jer ovo je slikanje riječju, a knjiga je usto opremljena autoričnim akvarelima isto kao što je u nekoliko ranijih izdanja crtežima sama opremila i svoju prozu i pjesme.

Iščitavajući stranice na koje su nas ovi putopisi odveli kristalizira se slika života ne samo euforična i lijepa, ima tu i teških i bolnih i tragičnih trenutaka, ali rekla bih: vrijedilo je!

Unatoč najavljenom kraju i odlasku u završnoj pjesmi i naslovu *Putujem da otputujem*, ova knjiga pršti vedrinom čak i svojom tiskarskom izvedbom i opremom sjajnog dizajnera Danijela Popovića, također i akvarelima same autorice i akribičnim i nadahnutim predgovorom *Poezija putovanja* čiji je autor Mirko Jamnicki Dojmi. Kvalitetna izrada ove lijepe knjige postignuta je zahvaljujući donaciji iz zaklade „Vera i dr. Matko Miličić Mileško“ iz Hvara.

Silvija Polak-Mance

JEZIKOSLOVAC, KAJKAVOLOG ĐURO BLAŽEKA - DOBITNIK GODIŠNJE NAGRADE IVAN FILIPOVIĆ U PODRUČJU ZNANSTVENOG I STRUČNOG RADA

Temeljem Odluke o dodjeli „Nagrade Ivan Filipović“ za 2022. godinu dugogodišnji profesor Učiteljskog fakulteta u Zagrebu - Katedre za hrvatski jezik i književnost, scensku i medijsku kulturu (Odsjek u Čakovcu) - **dr. sc. Đuro Blažeka**, redoviti profesor u trajnom zvanju, nagrađen je godišnjom „Nagradom Ivan Filipović“ u području znanstvenog i stručnog rada. Svečana dodjela Nagrade održana je 26. lipnja 2023. godine u Osnovnoj školi „Ivan Filipović“ u Velikoj Kopanici, rodnom mjestu tog znamenitog hrvatskog učitelja i književnika, povodom dvjestote obljetnice njegova rođenja. Nagradu laureatu prof. dr. sc. Blažeki uručili su ministar znanosti i obrazovanja RH dr. sc. Radovan Fuchs i predsjednica saborskog Odbora za dodjelu „Nagrade Ivan Filipović“ izv. prof. dr. sc. Vesna Bedeković.

Riječ je o *prestižnoj Nagradi Republike Hrvatske* za značajna ostvarenja u odgojno-obrazovnoj djelatnosti koju priprema Minis-tarstvo znanosti i obrazovanja, koja predstavlja najviše priznanje djelatnicima u odgoju i obrazovanju.

Dr. sc. Đuro Blažeka, redoviti profesor u trajnom zvanju Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dao je veliki doprinos razvoju kroatistike i slavistike, a posebno dijalektološkim (leksičkim) istraživanjima. Kao dio Integriranoga preddiplomskoga i diplomskoga učiteljskoga

studija utemeljio je Modul hrvatskog jezika – inačicu s kajkavskim narječjem za studente učiteljskog studija Odsjeka u Čakovcu, kao i više dijalektoloških kolegija: Razlikovna gramatika, Kajkavsko narječje, Štokavsko i čakavsko narječje, Terenska istraživanja kajkavskih mjesnih govora, Kajkavsko jezično blago.

Posebno važno područje znanstvenog i stručnog djelovanja prof. dr. sc. Đure Blažeka jesu kontinuirana istraživanja mjesnih govora (jezične, kulturne i identitetske odrednice), kao što su tijekom 2022. godine završen Rječnik govora Kotoribe i prikupljanje leksika govora Štrigove. Budući da su u istraživanju aktivno sudjelovali učitelji osnovnih škola, učenici i lokalna zajednica, implementiranje slobodnog istraživanja leksika, kako ga je postavio profesor Blažeka, predstavlja metodologijski novum, gdje na taj način prikupljena i obrađena leksička građa predstavlja starije i mlađe slojeve leksika, a vrijedan je lingvistički i interdisciplinarni izvor za etnologue i povjesničare. Tijekom 2022. godine profesor Đuro Blažeka objavio je tri zapažena znanstvena rada u uglednim međunarodnim lingvističkim časopisima (*Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*), od kojih se posebno izdvaja rad: „O jednom mogućem pristupu istraživanjima vulgarnosti u dijalektalnim govorima“. Član je uredništva jednog